

TREBOTIĆ

Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

Matko Trebotić
www.trebotic.com

Muzeji Ivana Meštrovića
www.mestrovic.hr

Kulturno informativni centar, Zagreb
www.kic.hr

Gradski muzej Vukovar
www.muih.hr/content/view/31/49/

Muzej grada Šibenika
www.muzej-sibenik.hr

Matko Trebotić

Mistični prostori:
Staništa, spomeni,
svetišta...

TREBOTIĆ

Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

TREBOTIĆEV I NAŠ GENIUS LOCI

Trebotić je umjetnik odavna općinjen baštinom koja je u njemu duboko ukorijenjena. I ovoga je puta nesebično podijelio s nama svoje prebogato iskustvo povezanosti i razumijevanja s dobrim duhom mjesta i baštine – Genius loci. Njegovo umjetničko ali i životno nadahnuće, a time i stvaralaštvo, uvjeren sam, obogaćeno je upravo tim blagoslovom kojega Trebotić prepoznaje i nalazi, mnogima od nas, skrivenog ispod epiderme naše svakodnevnice. Trebotić nas uči da u potrazi za našim Genius loci valja stati, osvrnuti se, pružiti pogled prema obzorju, trgnuti grančicu ružmarina ili listić murtile i protrljati je te u tišini i meditaciji osluhnuti i osjetiti pulsiranje i iskonsku snagu zemlje svojega zavičaja natopljenu baštinom predaka i potom osokoljeno krenuti u svagdašnje izazove.

Umjetnikova namjera da nam skulpturama u bronci kojima oblikuje mistične prostore, odnosno staništa, spomene i svetišta, približi svoje vizije duhovnih pribježišta, toliko potrebnih suvremenom čovjeku, velikodušni je poklon. Matko je naizgled izvanrednom lakoćom stvorio začudni niz fantastičnih skulptura, koje vrsnim kiparskim umijećem izvodi u raskošno patiniranoj bronci, obogaćujući je tako tenebroznošću površine i primamljivom taktilnošću. No gledatelju je nije potrebno dodirivati jer snažno osjeća puninu emanacije aure svetosti Trebotićeva prostora.

Unatoč Trebotićevoj razumljivoj želji da jednom netko izgradi velike prostore nadahnute njegovim modelima, jer on je umjetnik gladan stvaranja i prirodno, želi i voluminoznu realizaciju koja bi trebala biti svojevrsna potvrda, uvjeren sam da to uopće nije potrebno. Trebotić je malim formatima učinio veliko djelo. Saturacija simbolikom i porukama u malim formama je zapravo refleksija njegove očaranosti minjaturnim starohrvatskim crkvicama koje je toliko puta prikazao na svojim platnima. Nenametljivo, monokromatski, utopljene u kompoziciju iste ili slične game boja, uz čemprese, masline i pod tmastim nebom. Ti motivi su komprimirani u njegovim Mističnim prostorima- staništima, spomenima i svetištima.

Uza sve to, iznenađuje suvremenost njegova likovnog izričaja i to držim izuzetno važnim osobito zato jer si je Trebotić zadao veliki zadatak, nakon što sam mu predložio da sa svojim skulpturama uspostavi dijalog s, u europskim relacijama antologijskim opusom sakralne umjetnosti 20. stoljeća, Meštrovićevim drvenim reljefima Kristova života, muke i uskrsnuća u za njih izgrađenoj crkvi Svetoga Križa u Crikvinama-Kaštilcu. Trebotić je tada nadmašio svoja prvotna očekivanja i preokupacije. Nadahnuće koje je primio na tom Meštrovićevom svetom mjestu dramatično je utjecalo na nastavak njegova rada na ovome ciklusu.

Dobili smo jedinstveni i zaokruženi ciklus koji će, uvjeren sam, dominantno obilježiti Trebotićevu prebogatu umjetničku biografiju. Dobili smo vrijednu skulptorsku cjelinu sakralne tematike koja nije nastala kao posljedica narudžbe već kao erupcija stvaralačke želje umjetnika. Dobili smo privilegij užitka u istinskome umjetničkom djelu.

Trebotić je s dužnim poštovanjem prišao Meštroviću i njegovu djelu ali je pritom pokazao svoju snažnu osobnost i karakter uspostavivši sinergiju s tim značajnim opusom. Respekt prema svetom mjestu nije ga pokolebao. Trebotić, rekli smo to prije, razumije i upija snagu prostora. U ova je djela udahnuo svoje iskustvo povezanosti s nativnim prostorom. Vještinom svojstvenom velikanima umjetnosti uprisutnjuje tu baštinu i izvan konteksta njegova zavičaja. Osobito me je dojmila njegova preokupacija da djela budu prikazana na obali Dunava, u studenome 2011., na dvadesetu godišnjicu mučeništva Vukovara. Trebotić je stvarao ovaj ciklus razmišljajući i o drevnoj kiparskoj baštini kamenoga Šibenika koju će susresti kao i o svojoj izložbi u hrvatskoj metropoli.

Stoga možemo biti sigurni da ćemo toliko potreban Genius loci – taj dobri duh mjesta i baštine, prepoznati medu Trebotićevim Mističnim prostorima - staništima, spomenima i svetištima ma gdje se nalazila.

Andro Krstulović Opara

MISTIČNI PROSTORI MATKA TREBOTIĆA

Da je Matko Trebotić umjetnik svestranog interesa dobro je znano pa je i ta značajka utjecala na iznimno veliku recepciju njegova djela na suvremenoj hrvatskoj likovnoj sceni. Dakle, na njegovo pozicioniranje i percepciju u suvremenom likovnom polivalentnom kontekstu nije utjecala samo autorska prepoznatljivost po osebujnoj likovnoj interpretaciji, već i ta stvaralačka radoznalost u istraživanju različitih medija kojom je i produbljivao svoj likovni izraz, odnosno, i svoju umjetničku osobnost. Međutim, ovu značajku navodimo i zato kako bismo naglasili njezin kontinuitet kojega iščitavamo kronologijski kroz dugo i plodno razdoblje od početka 70-tih godina prošloga stoljeća pa do ovog zadnjeg ciklusa skulptura pod nazivom "Mistični prostori, staništa, spomeni, svetišta..." datiranog u 2010. i 2011. godinu u kojemu je naročito došla do izražaja upravo ta stvaralačka radoznalost. Nju smo mogli i slijediti u razdoblju dužem od četiri desetljeća u kojemu je Trebotić brojnim i, nadasve, intrigantnim ciklusima problematizirao svoju veliku temu zavičajnog prostora rodnog Brača prožetog južnohrvatskom komponentom, mediteranskim kulturnim naslijedem i kršćanskom duhovnošću.

U tom je prostoru autor i nalazio duboki poticaj svojem djelu znalački impostirajući njegove specifičnosti u vlastiti izraz u kojemu je lokalno i autentično, arhaično i elementarno, unatoč činjenici što su sačuvali svoje tipičnosti i posebnosti golemom asimilacijskom energijom oblikovao u suvremeni likovni jezik univerzalnih i višeslojnih simboličkih konotacija.

A upravo u tom rastvaranju zavičajnog krajolika i počinje Trebotićev stvaralački proces otkrivanjem da taj prostor nije strukturiran samo na lokalnim već i na kozmopolitskim premisama koje pretpostavljaju i traženje novih postupaka, sredstava i materijala. Odnosno, novih medija u kojima se taj proces eksplicitnije izražavao širenjem obzora zavičajnog krajolika prema horizontu univerzalnog prostora ispunjenog istim i zajedničkim vrijednostima, onim mediteranskim kao i kršćanskim. Dakako, i onima u kojima su sačuvani otisci čovjekova duha i njegovih marljivih ruku: malena crkva, križ, groblje, staro pismo, požutjela listina, sidro, brod, ruševni suhozid, kameni put, krhotine stare utvrde ili palače, arheološki nalazi... kao i drugi autentični tragovi ljudskog postojanja. Naime, i na njima je Trebotić izgradivao svoje djelo asimilirajući ih ne samo u istim i tradicionalističkim već i u suvremenim likovnim postupcima i sredstvima čije metamorfoze i čitamo u različitim medijima, a promjene slijedimo u nekoliko smjerova i u velikim tematskim cjelinama oblikovanim drukčijim likovnim inačicama.

Ta je Trebotićeva stvaralačka radoznalost pokretačka energija kojom istražuje svoj izraz u likovnim medijima u kojima je i ostvario taj plodan i raznovrstan opus: impresivnu dionicu u grafici, kao i u mediju slike, radovima na papiru, scenografiji, poliptih kazališnih zastora... te, naročito intrigantno i veliko "poglavlje" otkriva se u radovima u prostoru: instalacijama, objektima i skulpturama među kojima su pojedina imala naročitog odjeka, a i kritika ih je apostrofirala. Primjerice instalacije i objekti; "Zemlja zemlje moje" (1981.) rad prvi puta izveden u Galerie Advanca u Dusseldorfu, zatim radovi i u drugim prostorima po europskim i hrvatskim muzejima, galerijama, izložbenim prostorima, ili su izvedeni u krajoliku i u moru: "Groblje zemlje moje" (1986.), "Svetište" (1989.), "Hrvatska A. D. 1991." (1991.-92.), "Verfremdung", (1993.), "U znaku križa", (1994), "Opet križ", (1996.), "Gomila ili kako preživjeti na otoku" (2004.) i dr.

Kad podsjećamo na činjenicu da je Trebotić veliki, plodan i svestran umjetnik tada nastojimo naglasiti tu njegovu značajku kao jednu od njegovih temeljnih odrednica koju ovom prigodom i ističemo jer se potvrđuje i kao konstantna vrijednost evidentna i u ovom novom ciklusu skulptura snažno ga određujući i kao kipara ili točnije rečeno umjetnika prostora. U

markiranju Trebotićeve autorske svestranosti podsjetili smo također i na njegove radove u prostoru, napose na pojedine (pa i najznačajnije!) instalacije i objekte kako bismo time podvukli činjenicu da je autor i prije ovog ciklusa skulptura rađenih u bronci iskušavao svoje mogućnosti i u trodimenzionalnoj formi, da je, dakle, ovaj iskorak u prostor u kiparskom jeziku utemeljen na vlastitom djelu, da je iz njega izrastao.

Ove kiparsko-arhitektonske forme stvarane su na istoj tematskoj matrici (prostor kao mjesto ljudskog postojanja) i na istom duhovnom ishodištu (kršćanske vrijednosti kao univerzalne) na kojima ih je Trebotić u inventivnim varijacijama i oblikovao u svoj kiparski izraz. Problematizirajući temu prostora i mjesta drukčijom likovnom interpretacijom, odnosno, drugim likovnom sredstvima i postupkom, broncom, bojom, modeliranjem, Trebotić je svoju temu "izvukao" iz dvodimenzionalne plohe u trodimenzionalnu formu kako bi je sažeo kiparskim jezikom u njezinoj esencijalnosti u novu likovnu činjenicu. "A prostor je", reći će Henri Focillon, "mjesto umjetničkog djela, ali nije dosta reći samo to da umjetničko djelo zauzima mjesto: ono postupa s njim po svojim potrebama, ono ga određuje; dapače, ono ga stvara onakvim kakvo mu je potrebno."

Već smo nastojali precizirati da je Trebotićev zavičajni prostor ispisan tragovima ljudskog postojanja kao njegova povijest koju čitamo u slikarevom likovnom rukopisu i kao "mjesto umjetničkog djela". A upravo je taj prostor i mjesto Trebotićevog djela čiji rast u visinu transcendira zavičajno podneblje u duhovni prostor kao univerzalnu vrijednost europske humanističke i avangardne baštine prožete kršćanskom kulturom. Zato Trebotić i stavlja ovu seriju skulptura pod zajednički nazivnik: "Mistični prostori: staništa, spomeni, svetišta" jer su i u njemu implicirane upravo te vrijednosti koje u svojem cjelokupnom stvaralaštvu problematizira u zavičajnom ozračju i u kozmopolitskom kontekstu. Već je i u ranijim djelima (i ne samo u mediju slike) "otvarao" ovu temu na što smo nastojali podsjeti navodeći pojedine instalacije i objekte ("Svetište" iz 1989., "Opet križ", 1996. i dr.). Međutim, ovu seriju skulptura koncipirao je na sintezi organičke strukture i geometrijskih elemenata u kojim su asimilirane te vrijednosti kao njezini gradbeni elementi.

Najčešće u geometrijska tijela bliska kvadratnim, kockastim i pravokutnim formama, odnosno u njihovoj horizontalnoj ispruženosti u prostoru ili okomitom stremljenju u visinu. Također i u onima koje nisu determinirane geometrijskim elementima i njihovim proporcijama, ali su gotovo u svakoj interpolirani elementi križa koji "ima funkciju sinteze i mjere" s neiscrpnim simboličkim konotacijama. U kršćanskoj ikonografiji križ je simbol Krista, njegove patnje i smrti, pa se, dakle, Raspeti Bog na križu s njim identificira.

Križ je također i simbol čovjeka raširenih ruku koji u takvom položaju ostavlja sjenu križa "iscrtavajući" dvojnost svoje zemaljske i nebeske prirode. Križ je u svakoj Trebotićevoj kiparskoj formi vezivni likovni element koji kroz nju prolazi, ili je pak svojim snažnim "kracima" obuhvaća u cjelovitosti njezine likovne izražajnosti, kao što je i "prazan" unutrašnji prostor forme križ "ispunio" svojim "tijelom" sažimajući je u čvrstu i koherentnu strukturu.

Živo modelirana površina nepravilnim i raznoličnim usjeklinama i udubljenjima, tamnim šupljinama i mrklinama, nemirnim i "valovitim" krhotinama, te kopljastim okomicama i kosim stupovljem, zasječenim plohama i spiralnim "linijama" dinamizira forme tim sastavnicama koje su i obilježile Trebotićev kiparski ciklus.

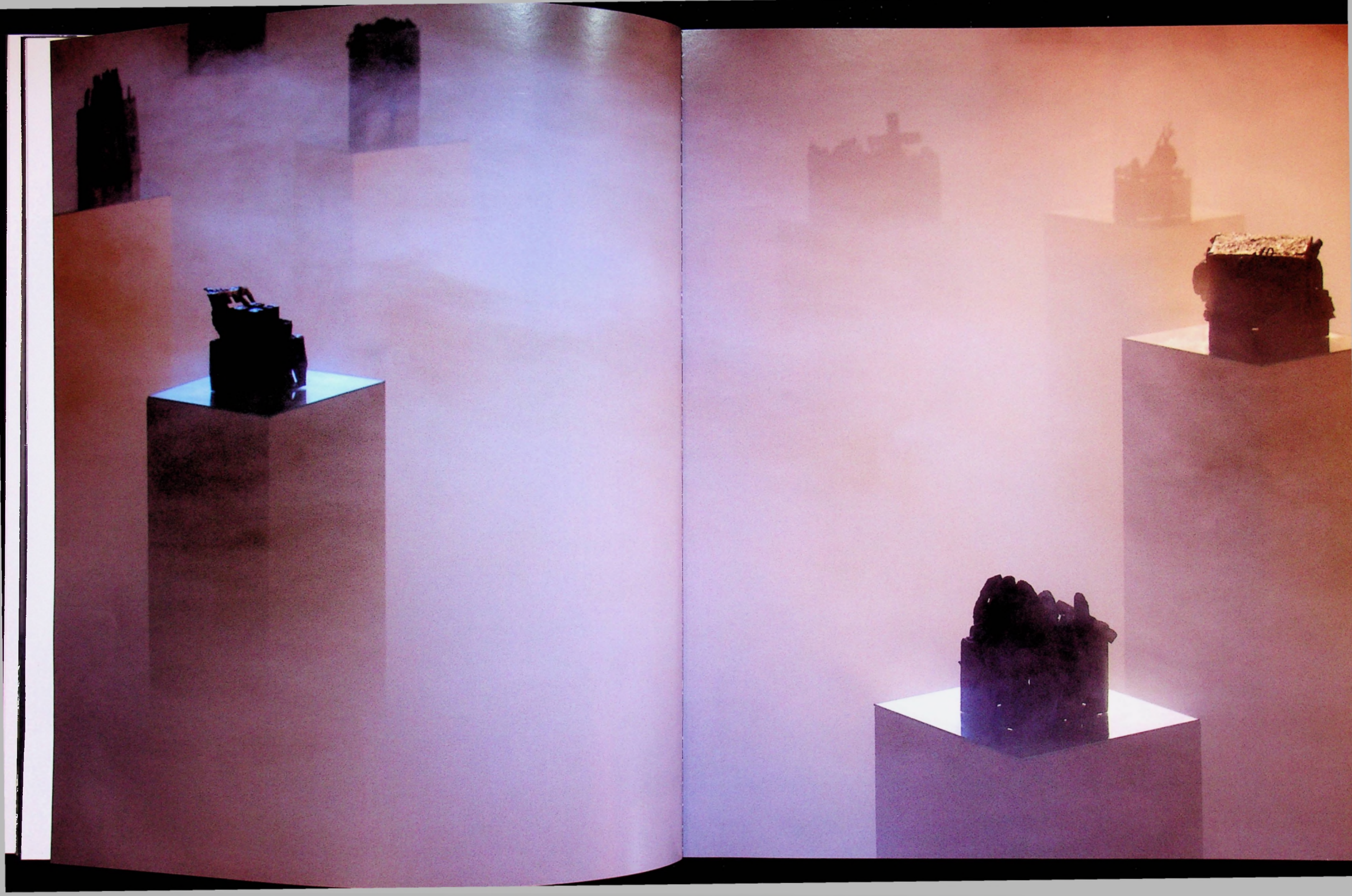

Međutim, snažno prožimanje elementa četverokuta i pravokutnika u horizontalnom i okomitom sjecištu križa implicira sakralnu komponentu kao duhovnu vrijednost izrazito kršćanske provenijencije koja Trebotićevo djelo ususlavljuje u toj velikoj tradiciji jer je svojom inventivnom likovnom interpretacijom postalo njezinim dionikom. U ovim je formama amalgamirano i stoljetno kršćansko nasljeđe kao vrijednost koju kipar oblikuje u suvremeni likovni izraz potirući vremenske i stilske razlike na onom principu kojega je T. S. Eliot utemeljio kroz stvaralački odnos umjetnika i tradicije. Na tom je načelu Trebotić i stvarao svoje kiparske forme u kojima je sofisticirano sintetizirao elementarno i arhetipsko sa ludičkom komponentom i stvaralačkom imaginacijom oblikujući u inventivnim varijacijama kiparsko djelo u ciklus velike stilske koherentnosti i likovne izražajnosti.

U ovim se formama stoga i iščitava njihova usloženost u vremenu i prostoru, u stilskim odrednicama, estetskim i simboličkim konotacijama. Naime, forma je i starozavjetni hram i prostor kršćanskih katakombi na čijim se hladnim kamenim plohama "upisivao" znak križa, u njoj su mjere romaničke crkve i starohrvatske kapele, ona izražava i okomicu gotičke katedrale građenu na čvrstim teološkim temeljima iz kojih raste vjera u Boga. Forma čuva u svojoj tajanstvenoj unutrašnjosti sakralno koje može planut svjetlom oplošja u misticizmu vjere, ili pak stremi duhovnom u čežnji vjere kojom i oblikuje forme u futurističkoj viziji Božjeg hrama, u utopiju nebeskog grada...

Svaku je skulpturu determinirala ambijentalna komponenta i kao "mjesto umjetničkog djela" gdje su "spomeni i svetišta" modelirani i svjetlom koje iluminira metalnom površinom u mističnom sjaju forme.

Milan Bešlić

Mistični prostori I
Godina 2010
15cm x 23cm x 23cm

Mistični prostori II
Godina 2010
23cm x 17cm x 25cm

Mistični prostori III

Godina 2010

28cm x 22cm x 19cm

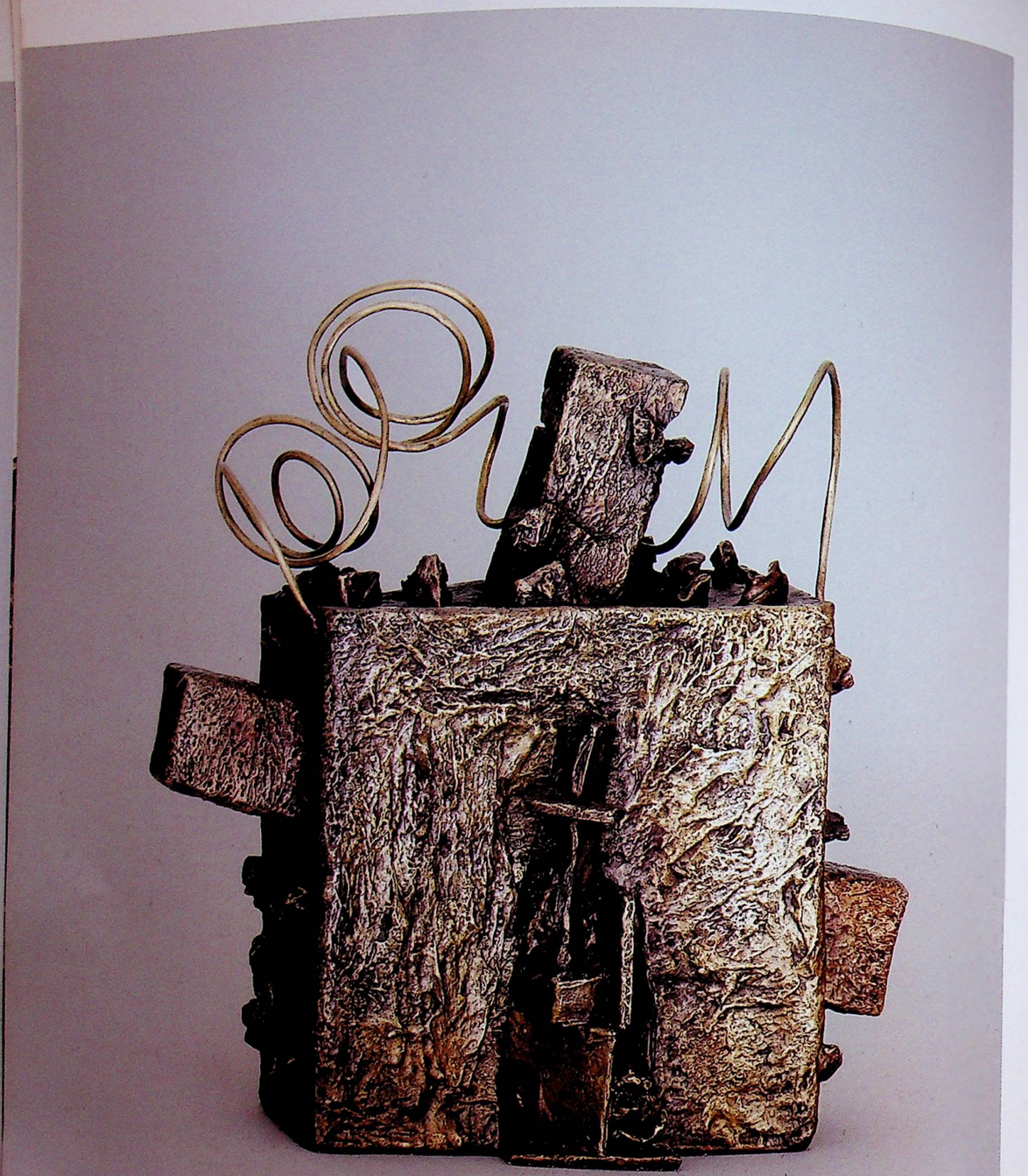
Mistični prostori IV
Godina 2010
29cm x 23cm x 28cm

Mistični prostori V

Godina 2010

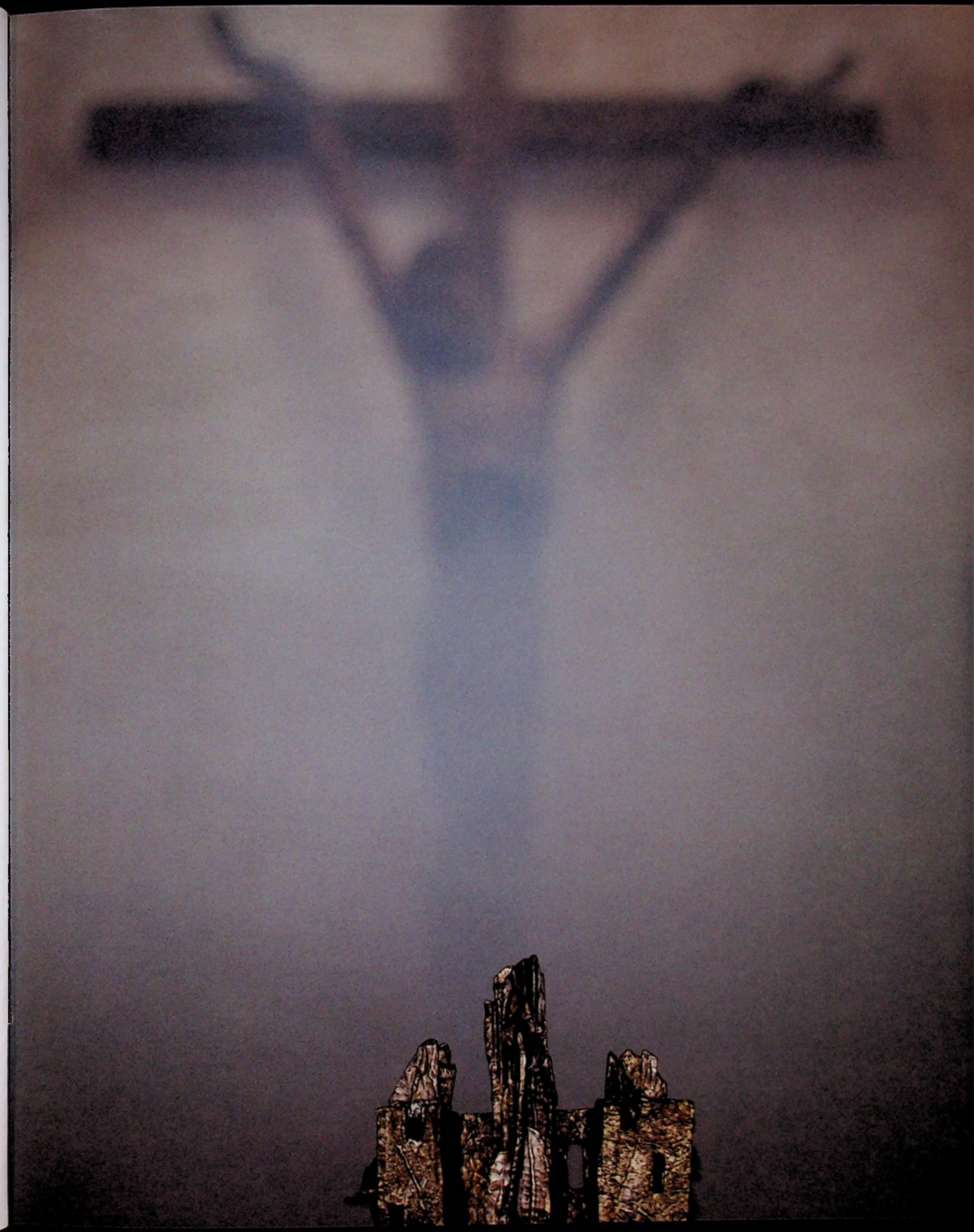
33cm x 14cm x 32cm

Mistični prostori VI
Godina 2011
34cm x 11cm x 24cm

Mistični prostori VII

Godina 2011

37cm x 17cm x 27cm

Mistični prostori VIII
Godina 2011
38cm x 20cm x 25cm

Mistični prostori IX
Godina 2010
28cm x 22cm x 31cm

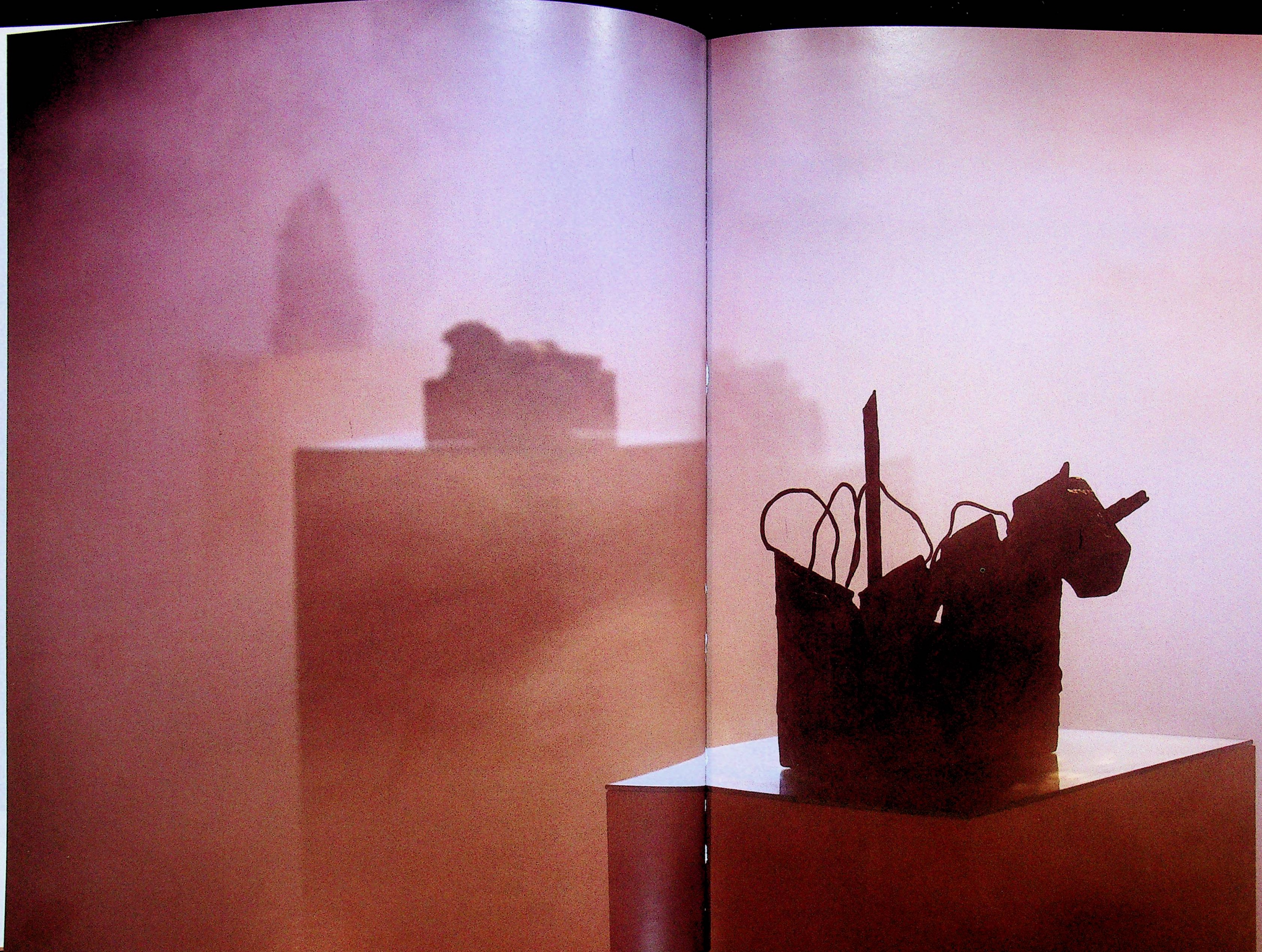

Mistični prostori X
Godina 2011
35cm x 40cm x 39cm

Mistični prostori XI

Godina 2011

24cm x 28cm x 34cm

Mistični prostori XII
Godina 2011
32cm x 32cm x 13cm

Mistični prostori XIII

Godina 2011

15cm x 22cm x 32cm

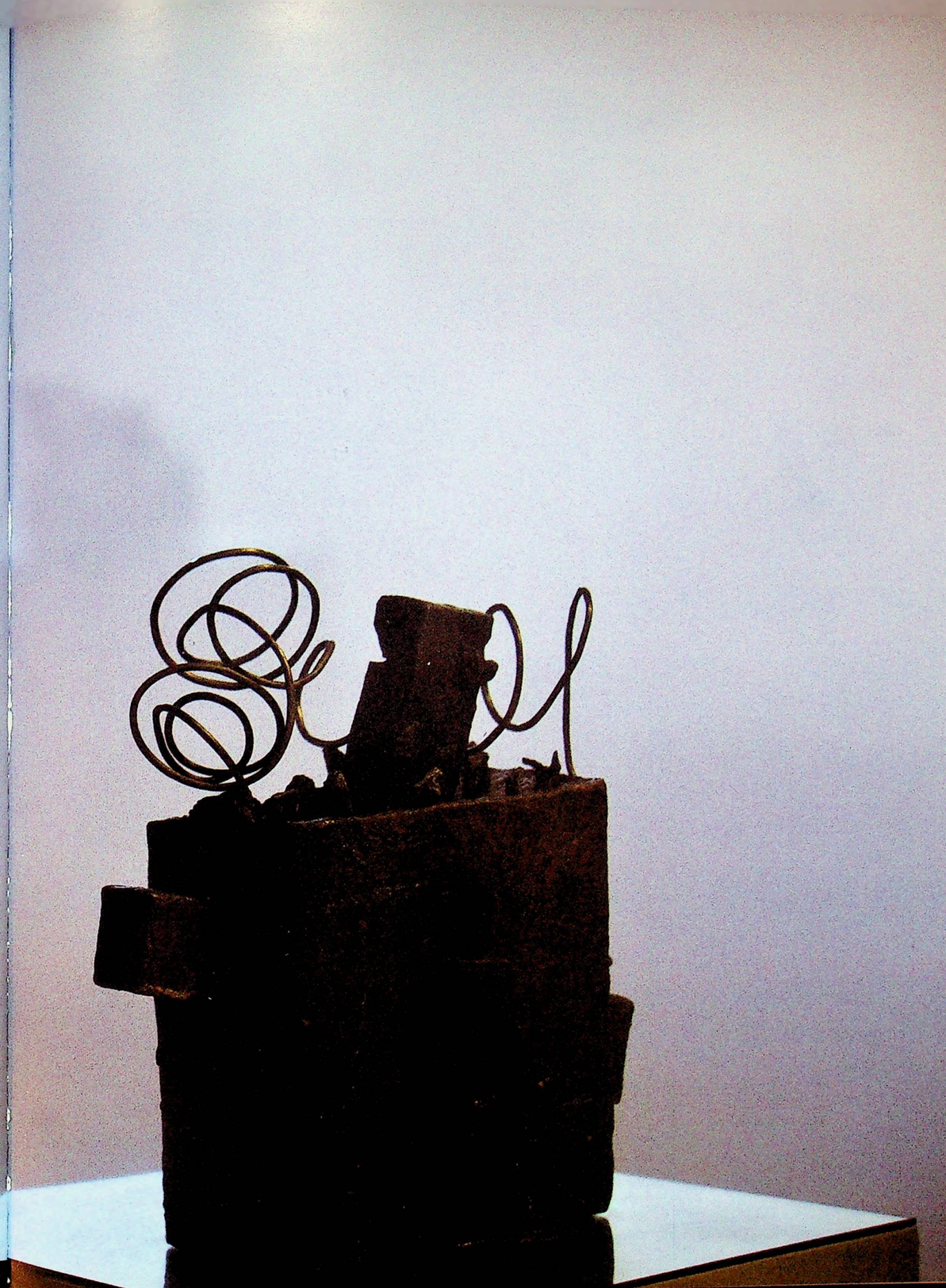
Mistični prostori XIV

Godina 2011

34cm x 32cm x 37cm

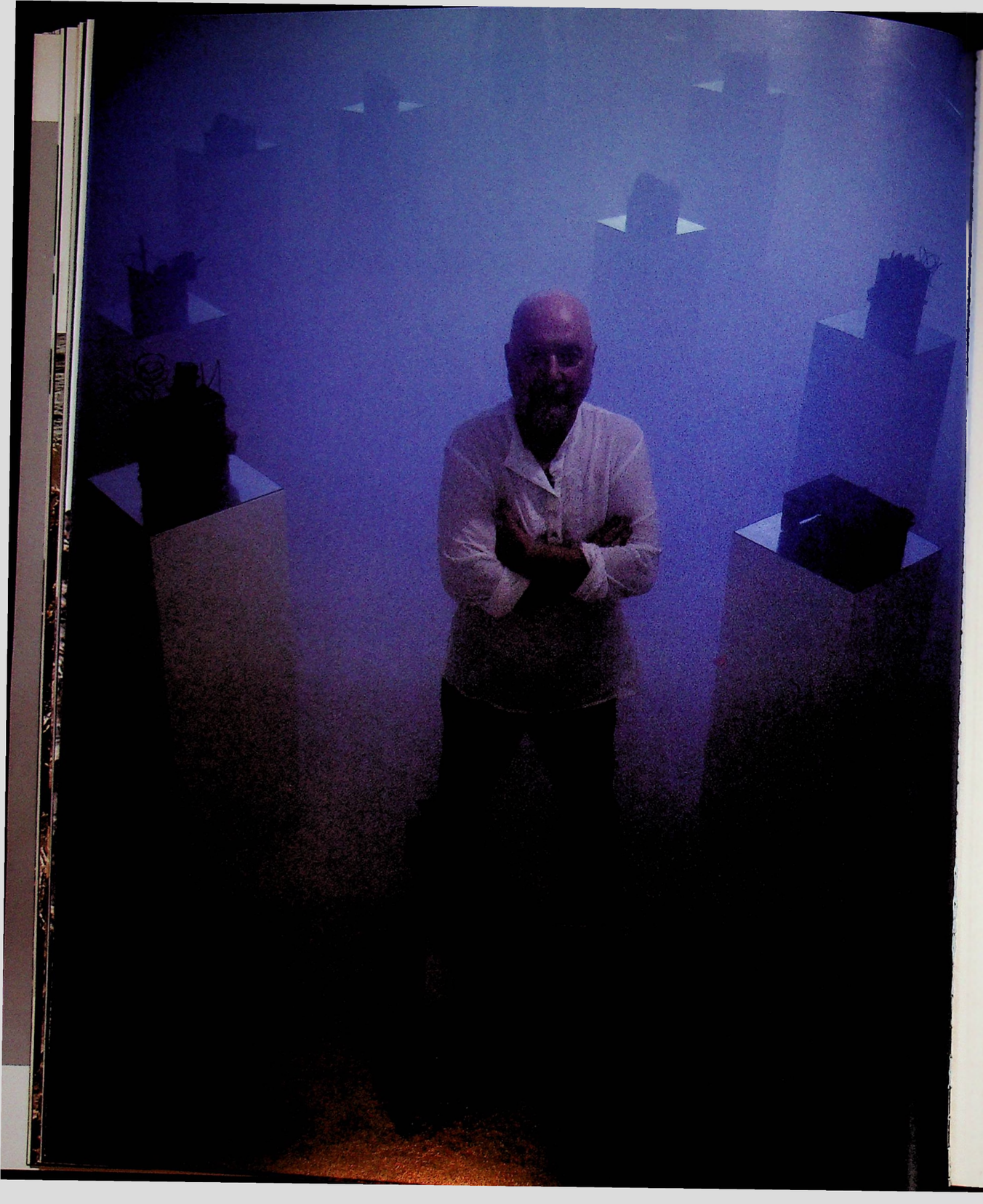

Mistični prostori XV

Godina 2011

22cm x 67cm x 87cm

ŽIVOTOPIS

1935. Roden u Milni na otoku Braču.
1961. Diplomirao arhitekturu na tehničkoj visokoj školi u Beogradu.
Za vrijeme studija izlaže na studenskim izložbama s Veličkovićem, Šejkom, Dadom i drugima te objavljuje crteže u listu „Student". Poslije diplome radi kao arhitekt na Braču. Objavljuje u stručnoj literaturi „Čovjek i prostor" i „Arhitektura".
1966. Odlazi u Njemačku gdje radi u arhitektonskim studijima kao slobodni suradnik.
1968. Prva samostalna izložba u galeriji Ruhr-Univerziteta u Bochumu.
1971.-1972. Pohada kultnu Folkwanghochschule u Essenu kao Meisterschüler kod prof. Hermanna Schardta. Od 1971. živi kao samostalni umjetnik u Düsseldorfu. Poznanstvo s Josephom Beuysom, svojim susjedom u Düsseldorfu-Oberkasselu.
1983. godine gradi kuću s ateljeom na splitskim Mejama.

Izlagao je na brojnim samostalnim i skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Tiskao je dvadesetak grafičko-pjesničkih mapa s istaknutim domaćim i stranim pjesnicima. Autor je triju svečanih zastora za kazališta u Splitu, Dubrovniku i Rijeci. Pored slikarstva i grafike bavi se instalacijama, kazališnom i televizijskom scenografijom. O njegovom djelu tiskano je više monografija na hrvatskom i njemačkom jeziku, objavljeno preko 2500 bibliografskih jedinica i snimljeno je više TV filmova.

Za svoj rad višestruko je nagrađivan, a djela mu se nalaze u mnogim domaćim i stranim zbirkama i muzejima.

POPIS RADOVA

16_17 **Mistični prostori I**
Godina 2010
15cm x 23cm x 23cm

18_19 **Mistični prostori II**
Godina 2010
23cm x 17cm x 25cm

20_21 **Mistični prostori III**
Godina 2010
28cm x 22cm x 19cm

24_25 **Mistični prostori IV**
Godina 2010
29cm x 23cm x 28cm

26_27 **Mistični prostori V**
Godina 2010
33cm x 14cm x 32cm

28_29 **Mistični prostori VI**
Godina 2011
34cm x 11cm x 24cm

32_33 **Mistični prostori VII**
Godina 2011
37cm x 17cm x 27cm

36_37 **Mistični prostori VIII**
Godina 2011
38cm x 20cm x 25cm

38_39 **Mistični prostori IX**
Godina 2010
28cm x 22cm x 31cm

40_41 **Mistični prostori X**
Godina 2011
35cm x 40cm x 39cm

44_45 **Mistični prostori XI**
Godina 2011
24cm x 28cm x 34cm

46_47 **Mistični prostori XII**
Godina 2011
32cm x 32cm x 13cm

48_49 **Mistični prostori XIII**
Godina 2011
15cm x 22cm x 32cm

50_51 **Mistični prostori XIV**
Godina 2011
34cm x 32cm x 37cm

54_55 **Mistični prostori XV**
Godina 2011
22cm x 67cm x 87cm

Izdavač
Muzeji Ivana Meštrovića

Suizdavač
Kulturno informativni centar, Zagreb

Za izdavača
Andro Krstulović Opara

Za suizdavača
Goran Pavletić

Autori izložbe
Milan Bešlić
Andro Krstulović Opara

Kustos izložbe u Splitu
Andro Krstulović Opara

Kustos izložbe u Zagrebu
Milan Bešlić

Kustos izložbe u Vukovaru
Zdravko Dvojković

Kustos izložbe u Šibeniku
Marina Lambaša

Autor teksta u katalogu
Milan Bešlić

Fotografije
Zoran Alajbeg

Oblikovanje kataloga i postava izložbe u Splitu
Lea Aviani

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak
Karlo Kazinoti
Nera Kraljević

Tisak
Slobodna Dalmacija

Naklada
700

Srpanj, 2011.

Projekt je ostvaren sredstvima Muzeja Ivana Meštrovića, Kulturnog informativnog centra u Zagrebu, 57. splitskog ljeta, Muzeja grada Sibenika, Gradskog muzeja Vukovar

Izložba u Zagrebu je ostvarena sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Sponzor izložbe u Splitu
Feroterm

Muzeji Ivana Meštrovića
www.mestrovic.hr

Kulturno informativni centar, Zagreb
www.kic.hr

Gradski muzej Vukovar
www.muih.hr/content/view/31/49/

Muzej grada Šibenika
www.muzej-sibenik.hr

ISBN 978-953-7396-05-3

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK 73 Trebotić, M.

TREBOTIĆ, Matko
Trebotić: Mistični prostori - staništa, spomeni, svetišta --- / <autori izložbe Milan Bešlić, Andro Krstulović Opara>. - Split : Muzeji Ivana Meštrovića; Zagreb : Kulturno informativni centar, 2011.

ISBN 978-953-7396-05-3

1. Krstulović Opara, Andro
2. Bešlić, Milan

140109015

MUZEJI IVANA MEŠTROVIĆA

splitsko ljeto
SPLIT SUMMER
festival

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE SPLIT

kic

GALERIJA FORUM

Sponzor

FERO·TERM

T
TREBOTIĆ
77

MATKO TREBOTIĆ;
Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

SPLIT, Meštrovićeve Crikvine- Kaštilac,
31. srpnja – 11. rujna 2011.

ZAGREB, Galerija Forum,
15. rujna – 8. listopada 2011.

VUKOVAR, Gradski muzej Vukovar,
18. listopada – 5. studenoga 2011.

ŠIBENIK, Muzej grada Šibenika,
8. ožujka – 8. travnja 2012.

MATKO TREBOTIĆ;
Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

SPLIT, Meštrovićeve Crikvine- Kaštilac,
31. srpnja – 11. rujna 2011.

ZAGREB, Galerija Forum,
15. rujna – 8. listopada 2011.

VUKOVAR, Gradski muzej Vukovar,
18. listopada – 5. studenoga 2011.

ŠIBENIK, Muzej grada Šibenika,
8. ožujka – 8. travnja 2012.

TREBOTIĆ _ Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

Mistični prostori _ Staništa, spomeni, svetišta...

TREBOTIĆ